

Asia C-47/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

28.1.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Landgericht Ravensburg (Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

8.1.2021

Kantajat:

F. F.

B. A.

Vastaja:

C. Bank AG

Bank D. K. AG

Pääasian oikeudenkäynnin kohde

Kulutusluottosopimus – Luottosopimuksissa mainittavat tiedot – Direktiivi 2008/48/EY – Peruuttamisoikeus – Peruuttamisoikeuden menettäminen passiivisuuden perusteella – Peruuttamisoikeuden väärinkäyttö – Kuluttajan velvollisuus tehdä suorituksensa ensimmäisenä, kun vastaanotetut suoritukset palautetaan peruuttamisilmoituksen jälkeen – Yksittäisen tuomarin oikeus esittää ennakkoratkaisupyynnön

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

1. EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan kolmannen virkkeen ja 12 §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukainen laillisuusfiktio
 - a) Ovatko EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan kolmas virke ja 12 momentin 1 kohdan kolmas virke, sikäli kuin niissä sopimusehtojen, jotka eivät täytä direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan p alakohdan säännösten vaatimuksia, katsotaan täyttävän EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen edellytykset ja EGBGB:n 247 §:n 12 momentin 1 kohdan toisen virkkeen 2 kohdan b alakohdassa asetetut edellytykset, direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan p alakohdan ja 14 artiklan 1 kohdan vastaisia?

Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi:

- b) Seuraako unionin oikeudesta ja etenkin direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan p alakohdasta ja 14 artiklan 1 kohdasta, että EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan kolmatta virkettä ja 12 §:n 1 momentin kolmatta virkettä ei voida soveltaa, sikäli kuin niissä sopimusehtojen, jotka eivät täytä direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan p alakohdan säännösten vaatimuksia, katsotaan täyttävän EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen edellytykset ja EGBGB:n 247 §:n 12 momentin 1 kohdan toisen virkkeen 2 kohdan b alakohdassa asetetut edellytykset?

Riippumatta siitä, mitä kysymyksiin II.1. a ja b vastataan:

2. Direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut luottosopimuksissa mainittavat tiedot
 - a) Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan p alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksessa mainittavan koron määrän päivää kohti on oltava laskettavissa sopimuksessa mainitusta sopimuksen mukaisesta lainakorosta?
 - b) Direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan r alakohta:
 - aa) Onko tätä säännöstä tulkittava siten, että luottosopimuksessa mainittujen tietojen lainan ennaikaisen takaisinmaksun yhteydessä maksettavasta korvauksesta on oltava niin täsmällisiä, että kuluttaja voi laskea ainakin likimain maksettavan korvauksen suuruuden?

(jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi)

- bb) Onko kansallinen säännös ristiriidassa direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 10 artiklan 2 kohdan r alakohdan ja 14 artiklan 1 kohdan

toisen virkkeen kanssa, jos sen mukaan silloin, jos direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan r alakohdassa tarkoitettut tiedot ovat epätäydellisiä, peruuttamisen määräaika alkaa tästä huolimatta kulua sopimuksen tekemisestä ja ainoastaan luotonantajan oikeus saada korvaus ennenaikaisesta takaisinmaksusta lakkaa?

- c) Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan l alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko on ilmoitettava absoluuttisena lukuna ja että ainakin sovellettava viitekorko (käsiteltävässä asiassa BGB:n 247 §:n mukainen peruskorko), jonka perusteella sovellettava viivästyskorko määräytyy lisäämällä siihen tietty prosenttimäärä (käsiteltävässä asiassa BGB:n 288 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaisesti viisi prosenttiyksikköä), on ilmoitettava absoluuttisena lukuna, ja onko kuluttajalle selvítettävä viitekorko (peruskorko) ja sen vaihtelu?
- d) Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan t alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksen tekstissä on mainittava olennaiset muodolliset edellytykset tuomioistuimen ulkopuolisten valitus- ja oikeussuojamenettelyjen käyttämiselle?

Jos vähintään yhteen edellä olevista kysymyksistä II. 2. a)–d) vastataan myöntävästi:

- e) Onko direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen b alakohtaa tulkittava siten, että peruuttamisen määräaika alkaa vast sitten, kun direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut tiedot on annettu täysimääräisesti ja oikein?

Jos niihin vastataan kieltävästi:

- f) Mitkä ovat merkitykselliset edellytykset sille, että peruuttamisen määräaika alkaa, vaikka annetut tiedot ovat olleet epätäydellisiä tai virheellisiä?

Jos edellä oleviin kysymyksiin II. 1. a) ja/tai ainakin yhteen kysymyksistä II. 2. a)–d) vastataan myöntävästi:

3. Direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeessä tarkoitettun peruuttamisoikeuden menettäminen passiivisuuden perusteella:

- a) Voidaanko direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu peruuttamisoikeus menettää passiivisuuden perusteella?

Jos tähän vastataan myöntävästi:

- b) Merkitseekö peruuttamisoikeuden menettäminen passiivisuuden perusteella sen ajallista rajoittamista, josta on säädettävä parlamentin antamalla lailla?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- c) Edellyttääkö menettäminen passiivisuuden perusteella subjektiiviselta kannalta sitä, että kuluttaja oli tietoinen siitä, että hänen peruuttamisoikeutensa on edelleen voimassa, tai että kuluttajan tietämättömyyden on ainakin katsottava johtuvan törkeästä huolimattomuudesta?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- d) Estääkö luotonantajan mahdollisuus ilmoittaa tiedot direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen b alakohdan mukaisesti jälkikäteen luotonottajalle ja siten käynnistää peruuttamisen määräajan kulumisen esteenä vilpittömään mieleen perustuvalle menettämistä passiivisuuden perusteella koskevien sääntöjen soveltamiselle?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- e) Onko tämä sopusoinnussa niiden kansainvälisen oikeuden vakiintuneiden periaatteiden kanssa, jotka sitovat saksalaisia tuomareita perustuslain nojalla?

Jos tähän vastataan myöntävästi:

- f) Miten saksalaisen lainkäyttäjän on ratkaistava kansainvälisen oikeuden sitovien määräysten ja unionin tuomioistuimen ohjeiden välinen ristiriita?

4. Olettama, jonka mukaan kuluttaja on käyttänyt väärin direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua peruuttamisoikeutta:

- a) Voiko direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun peruuttamisoikeuden käyttäminen merkitä oikeuden väärinkäyttöä?

Jos tähän vastataan myöntävästi:

- b) Merkitseekö peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskeva olettaja peruuttamisoikeuden ajallista rajoittamista, josta on säädettävä parlamentin antamalla lailla?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- c) Edellyttääkö peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskeva olettava subjektiiviselta kannalta sitä, että kuluttaja oli tietoinen siitä, että hänen peruuttamisoikeutensa on edelleen voimassa, tai että kuluttajan tietämättömyyden on ainakin katsottava johtuvan törkeästä huolimattomuudesta?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- d) Onko luotonantajan mahdollisuus antaa tiedot luotonottajalle jälkikäteen direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan b alakohdan mukaisesti ja siten käynnistää peruuttamisen määräajan kulumisen esteenä vilpittömään mieleen perustuvaa peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskevalle olettamalle?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- e) Onko tämä sopusoinnussa niiden kansainvälisen oikeuden vakiintuneiden periaatteiden kanssa, jotka sitovat saksalaisia tuomareita perustuslain nojalla?

Jos tähän vastataan myöntävästi:

- f) Miten saksalaisen lainkäyttäjän on ratkaistava kansainvälisen oikeuden sitovien määräysten ja unionin tuomioistuimen ohjeiden välinen ristiriita ?

5. Edellä mainittuihin kysymyksiin annettavista vastauksista riippumatta:

- a) Onko unionin oikeuden, erityisesti direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun peruuttamisoikeuden mukaista, jos kansallisen oikeuden nojalla kauppasopimukseen liittyvän luottosopimuksen yhteydessä sen jälkeen, kun direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kuluttajan peruuttamisoikeutta on käytetty pätevästi,
 - aa) kuluttajan oikeus vaatia luotonantajalta suorittamiensa lainaerien takaisinmaksua syntyy vasta silloin, kun hän on puolestaan palauttanut ostamansa tavaran luotonantajalle tai esittänyt näytön siitä, että hän on toimittanut tavaran luotonantajalle?
 - bb) kuluttajan kanne, jossa vaaditaan kuluttajan suorittamien lainaerien takaisinmaksua kaupan kohteen palauttamisen jälkeen, on hylättävä perusteettomana siinä tapauksessa, että luotonantaja ei ole joutunut velkojan viivästykseen ottaessaan kaupan kohteen vastaan?

Jos tähän vastataan kieltävästi:

- b) Seuraako unionin oikeudesta, että edellä a), aa) ja/tai a) bb) kohdassa kuvattuja kansallisia säännöksiä ei voida soveltaa?

Riippumatta edellä oleviin kysymyksiin II. 1.-5. annettavista vastauksista:

6. Onko ZPO:n 348a §:n 2 momentin 1 kohta, sikäli kuin tässä säännöksessä viitataan myös SEUT 267 artiklan toisen kohdan mukaisten ennakkoratkaisupyyntöpäätösten tekemiseen, ristiriidassa SEUT 267 artiklan toisen kohdan mukaisen ennakkoratkaisupyyntö esittämistä koskevan kansallisten tuomioistuinten toimivallan kanssa, ja onko sitä sen vuoksi jätettävä soveltamatta ennakkoratkaisupyyntöpäätösten tekemiseen?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (jäljempänä direktiivi 2008/48), erityisesti sen 10 artiklan 2 kohdan l, p, r ja t alakohta sekä 14 artiklan 1 kohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Perustuslaki (Grundgesetz, jäljempänä GG), erityisesti sen 25 §

Siviililain täytäntöönpanosta annettu laki (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, jäljempänä EGBGB), 247 §:n 3, 6, 7 ja 12 momentti

Siviililaki (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB), erityisesti sen 242, 247, 273, 274, 288, 295, 322, 355, 356b, 357, 357a, 358, 495 ja 502 §

Siviiliprosessilaki (Zivilprozessordnung), erityisesti sen 348a §

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntö taustalla on kaksi eri tapausta.
- 2 Ensimmäisessä tapauksessa kantaja teki 12.4.2017 vastaajien kanssa sopimuksen lainasta, jolla rahoitettiin käytetyn ajoneuvon osto autokauppiaalta yksityiseen käyttöön. Lainasopimusta valmisteltaessa ja tehtäessä myyjä toimi vastaajien lainan välittäjänä ja käytti vastaajien laatimaa sopimuslomaketta. Lainasopimuksen mukainen ostohinta oli 14 880 euroa ja 2 000 euron suuruisen käsirahan vähennyksen jälkeen lainalla rahoitettiin 12 880 euron suuruisen ostohinnan loppuosa. Kantajan piti siten maksaa vastaajalle 13 824,37 euroa, joka sisälsi 944,37 euron suuruiset korot.
- 3 Kantajalle ilmoitettiin sopimuksessa hänen peruuttamisoikeudestaan seuraavaa:

”Peruuttamisoikeus

Lainanottaja voi peruuttaa sopimusta koskevan tahdonilmaisunsa 14 päivän kuluessa perusteluja ilmoittamatta. Määräaika alkaa sopimuksen tekemisestä mutta vasta sen jälkeen, kun lainanottaja on saanut kaikki BGB:n 492 §:n 2 momentissa tarkoitetut luottosopimuksissa mainittavat tiedot (esim. tiedot lainan tyypistä, tiedot lainaksi annetusta nettosummasta, tiedot sopimuksen kestosta) – –

- 4 Lisäksi otsikolla ”Lisäsopimusten erityispiirteet” annettiin tietoja siihen liittyvistä sopimuksista, joilla ei ollut kuitenkaan merkitystä kantajan kannalta, koska hän ei ollut tehnyt tällaisia sopimuksia.
- 5 Kantaja maksoi sovitut erät aluksi säännöllisesti mutta peruutti sähköpostitse 1.4.2020 lainasopimuksen tekemistä koskevan tahdonilmaisunsa. Kantaja katsoo peruuttamisen olevan pätevä, koska peruuttamisen määräaika ei ole alkanut puutteellisten peruuttamista koskevien tietojen ja luottosopimuksissa mainittavien tietojen vuoksi. Kantaja vaatii toteamaan, että hänellä ei ole peruuttamista koskevan ilmoituksensa perusteella ja siitä lähtien luottosopimuksen perusteella koronmaksu- eikä lyhennysvelvoitteita. Mikäli tätä toteamusta koskeva vaatimus menestyy, kantaja vaatii tähän mennessä suoritettujen lainaerien ja myyjälle suoritettun käsirahan, yhteensä 10 110,11 euron suuruisen summan, palauttamista ostetun ajoneuvon luovuttamisen jälkeen sekä tuomioistuinta toteamaan, että ajoneuvon vastaanottamisen osalta kyseessä on velkojan viivästys.
- 6 Vastaaja vaatii kanteen hylkäämistä. Se on antanut kantajalle peruuttamista koskevat tiedot sekä kaikki luottosopimuksissa mainittavat tiedot asianmukaisesti. Se on käyttänyt peruuttamista koskeviin tietoihin lakisääteistä mallia ja kykenee tästä syystä nojautumaan EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan ensimmäiseen ja kolmanteen virkkeeseen (ns. laillisuusfiktio), joten peruuttamisesta on ilmoitettu liian myöhään.
- 7 Vastaaja vaatii toissijaisesti vastakanteessaan tuomioistuinta velvoittamaan kantajan maksamaan 7 843 euron suuruisen korvauksen ja toteamaan, että kantaja on velvollinen korvaamaan ajoneuvon arvonmenetyksen, siltä osin kuin se ylittää 7 843 euroa, joka johtuu ajoneuvon käyttämisestä tavalla, joka ei ole ollut tarpeen auton kunnon, ominaisuuksien ja toimintatavan tarkastamiseksi. Vastaaja perustelee vaatimusta 7 843 euron osin sillä, että arvo on jo alentunut 7 843 euroa. Kantaja vastustaa vastakannetta.
- 8 Toinen tapaus vastaa olennaisilta osin ensimmäistä. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa kantajalle ilmoitettiin hänen peruuttamisoikeudestaan seuraavaa:

”Peruuttamisoikeus

Voitte peruuttaa sopimusta koskevan tahdonilmaisunne 14 päivän kuluessa syitä ilmoittamatta. Määräaika alkaa sopimuksen tekemisestä mutta vasta sen jälkeen, kun luotonottaja on saanut kaikki BGB:n 492 §:n 2 momentissa vaadittavat tiedot

(esim. tiedot luottotyyppistä, tiedot luoton nettomäärästä, tiedot sopimuksen voimassaoloajasta) – –”

- 9 Lisäksi otsikolla ”Lisäsopimusten erityispiirteet” annettiin tietoja siihen liittyvistä sopimuksista, joilla ei ollut kuitenkaan merkitystä kantajan kannalta, koska hän ei ollut tehnyt tällaisia sopimuksia. Toisin kuin ensin mainitussa tapauksessa tiedot esitettiin tässä tapauksessa kuitenkin rajoituksella ”siltä osin kuin niitä on tehty”.
- 10 Myös tässä tapauksessa kantaja peruutti lainasopimuksen tekemistä koskeneen tahdonilmaisunsa.
- 11 Kantaja katsoo peruuttamisen olevan pätevä, koska peruuttamisen määräaika ei ole alkanut puutteellisten peruuttamista koskevien tietojen ja luottosopimuksissa mainittavien tietojen vuoksi. Kantaja vaatii tästä syystä vastaajaa palauttamaan tähän mennessä suoritettut lainaerät ja myyjälle suoritettun käsirahan, joka maksetaan ostetun ajoneuvon luovuttamisen jälkeen, sekä tuomioistuinta toteamaan, että ajoneuvon vastaanottamisen osalta kyseessä on velkojan viivästys ja että vastaajalla ei ole peruuttamista koskevan ilmoituksen saapumisesta lähtien enää oikeutta sopimukseen perustuviin korkoihin ja lyhennyksiin.
- 12 Vastaaja vaatii kanteen hylkäämistä. Se on antanut kantajalle peruuttamista koskevat tiedot sekä kaikki luottosopimuksissa mainittavat tiedot asianmukaisella tavalla. Se on soveltanut peruuttamista koskeviin tietoihin lakisääteistä mallia ja kykenee tästä syystä nojautumaan EGBGB:n 247 §:n 6 momentin ensimmäiseen ja kolmanteen virkkeeseen, joten peruuttamisen määräaika on päättynyt. Se väittää toissijaisesti kantajan käyttäneen oikeutta väärin, koska kantaja on hänelle selvästi havaittavissa olevan seikan vuoksi (mitä liitännäissopimuksia oli tehty ja mitä ei) riitauttanut peruuttamista koskevien tietojen ilmoittamisen pätevyyden, vaikka peruuttamista koskevat tiedot eivät ole johtaneet häntä harhaan, ja kantaja käyttää lisäksi ajoneuvoa edelleen ilman, että hän olisi tarjonnut sitä vastaajalle hänelle kuuluvan suorituksen tekemistä ensimmäisenä koskevan velvollisuuden mukaisesti, jolloin kyseeseen tulee vastaajan viivästys. Kantaja kiistää lisäksi perusteettomasti vastaajalla palautuksen yhteydessä olevan oikeuden saada korvaus arvonmenetyksestä. Toissijaisesti siltä varalta, että kanne todetaan perustelluksi, vastaaja vaatii tuomioistuinta velvoittamaan kantajan luovuttamaan ostetun ajoneuvon ja toteamaan, että kantaja on velvollinen suorittamaan korvauksen ajoneuvon arvonmenetyksestä, joka johtuu ajoneuvon käyttämisestä tavalla, joka ei ollut tarpeen auton kunnon, ominaisuuksien ja toimintatavan tarkastamiseksi. Kantaja vaatii toteamaan, että hän ei ole velvollinen suorittamaan vastaajan vaatimaa korvausta.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteista

- 13 Kanteiden menestyminen riippuu siitä, oliko lainasopimusten peruuttaminen pätevä ja voivatko vastaajat mahdollisesti esittää oikeuden menettämistä passiivisuuden perusteella koskevan väitteen tai peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskevan väitteen.

- 14 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää ennakkoratkaisukysymyksistä yksityiskohtaisesti seuraavaa:
- 15 Kysymykset 1.a ja b: Kantajan peruuttamisilmoituksen pätevyys edellyttää, että BGB:n 355 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetty kahden viikon peruuttamisaika ei ollut vielä päättynyt, kun hän ilmoitti peruuttavansa sopimuksen. BGB:n 356b §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan peruuttamisaika ei ala kulua, jos tiedot, jotka luottosopimuksessa on BGB:n 492 §:n 2 momentin sekä EGBGB:n 247 §:n 6–13 momentin nojalla mainittava, eivät sisälly täysimääräisesti sopimukseen. Tällaisessa tapauksessa määräaika alkaa kulua BGB:n 356b §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan vasta, kun luottosopimuksissa mainittavat tiedot toimitetaan jälkikäteen. Käsiteltävässä asiassa luottosopimuksissa mainittavien tietojen olisi katsottava olevan puutteellisia etenkin, jos peruuttamista koskevia tietoja ei annettu asianmukaisesti tai jos yksikin laissa säädetystä luottosopimuksissa mainittavista tiedoista oli kokonaisuudessaan mainitsematta luottosopimuksessa tai tämä tieto oli virheellinen.
- 16 Jos luottosopimuksissa mainittavat tiedot olisivat olleet epätäydellisiä, peruuttaminen olisi lähtökohtaisesti sallittua, koska Saksan oikeudessa ei säädetä peruuttamisoikeuden sammumisesta kulutusluottosopimusten osalta. Kansallinen lainsäätäjä on tehnyt tietoisesti päätöksen ajallisesti rajoittamattomasta peruuttamisoikeudesta.
- 17 Nyt käsiteltävässä asiassa olisi tästä syystä lähtökohtaisesti katsottava, että luottosopimuksissa mainittavat tiedot ovat olleet epätäydellisiä, erityisesti siinä tapauksessa, että EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan ja 12 §:n 1 momentin mukaisia peruuttamista koskevia tietoja ei ole annettu asianmukaisesti.
- 18 EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan kolmannessa virkkeessä ja 247 §:n 12 momentin 1 kohdan kolmannessa virkkeessä tosin säädetään, että korostetussa ja selkeässä muodossa EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan liitteen 7 ja 12 §:n 1 momentin mukaista mallia vastaava sopimuslauseke täyttää EGBGB:n 247 §:n 6 momentin 2 kohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen ja 12 §:n 1 momentin toisen virkkeen 2 kohdan b alakohdan vaatimukset (ns. laillisuusfiktio).
- 19 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tämä laillisuusfiktio ei sovi yhteen 26.3.2020 annetun tuomion Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242) kanssa. Tästä esitetään tämän jälkeen toteamuksia, jotka olennaisilta osin vastaavat kysymyksistä 1.a ja b ennakkoratkaisupyyntöön C-336/20 tiivistelmän 10–15 kohdassa esitettyjä toteamuksia.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tarkastelee lisäksi hiljattain annettua Bundgerichtshofin (BGH) 27.10.2020 tuomiota, jossa BGH on laajentanut ns. laillisuusfiktioita huomattavasti. BGH on tosin luopunut tässä tuomiossa tähänastisesta oikeuskäytännöstään, jonka mukaan luettelo, jossa esitetään esimerkkejä luottosopimuksissa mainittavista tiedoista ja jonka peruuttamista

koskeviin tietoihin liittyvässä mallissa viitataan BGB:n 492 §:n 2 momenttiin, on selkeä ja ymmärrettävä tieto. BGH korostaa kuitenkin, että kyseessä voi olla oikeuden väärinkäyttö, jos kuluttaja vetoaa laillisuusfiktio puuttumiseen, vaikka hän saattoi selvästi havaita poikkeamisen mallista tässä yksittäistapauksessa eikä sillä ollut tästä syystä merkitystä.

- 21 BGH:n näkemys, jonka mukaan jo peruuttamista koskevissa tiedoissa olleen virheen havaittavuus vaikuttaa siten, että vetoaminen laillisuusfiktio puuttumiseen saattaa vaikuttaa oikeuden väärinkäytöltä, johtaa siihen, että malliin perustuvasta suojasta tulee myöhemmin kuin 14 päivää sopimuksen tekemisen jälkeen ilmoitetun kulutusluoton peruuttamisen yhteydessä normaalitapaus. Usein käy niin, että poikkeaminen peruuttamista koskeviin tietoihin liittyvästä mallista on selvästi kuluttajan havaittavissa. Peruuttamisoikeuden pätevä käyttäminen tulisi siten kyseeseen vain poikkeustapauksessa.
- 22 Tällä laintulkinnalla yhdistettynä siihen, että kansallisessa oikeudessa säädettyä poikkeustilannetta on laajennettu oikeuskäytännössä, unionin oikeudessa myönnetty kuluttajan peruuttamisoikeus tehdään kaiken kaikkiaan lähes täysin tyhjäksi, mistä syystä direktiiville on annettava ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä välitön vaikutus samalla tavoin kuin unionin oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamisen yhteydessä.
- 23 Koska kantaja kykeni ensin mainitussa tapauksessa havaitsemaan, että liitännäissopimusta ei ollut tehty, kantaja ei voisi kansallisen oikeuskäytännön mukaan vedota laillisuusfiktio puuttumiseen, ja hän olisi ilmoittanut peruuttamisesta liian myöhään eikä se siten olisi pätevä. Jälkimmäisessä tapauksessa sovellettaisiin suoraan kansallisen oikeuskäytännön mukaista laillisuusfiktioa, koska lainasopimuksen peruuttamisoikeutta koskeviin tietoihin oli tehty rajoitus ”siltä osin kuin niitä on tehty”, ja peruuttamisesta olisi niin ikään ilmoitettu liian myöhään eikä se siten olisi pätevä.
- 24 Sen selvittämiseksi, onko ns. laillisuusfiktio direktiivin 2008/48 vastainen ja onko laillisuusfiktioa lisäksi jätettävä soveltamatta, unionin tuomioistuimelle esitetään kysymykset 1.a ja b.
- 25 Kysymys 2.a (lainakorkoa koskevat tiedot): Tätä kysymystä koskevat toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyyntö C-38/21 kysymykseen 2.a liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyyntö tiivistelmän 14–16 kohtaan.
- 26 Kysymys 2.b (korvaus ennaikaisesta takaisinmaksusta): Tätä kysymystä koskevat toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyyntö C-187/20 kysymykseen 4.a+b liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyyntö tiivistelmän 31–33 kohtaan.
- 27 Kysymys 2.c (viivästyskorkoa koskevat tiedot): On epäselvää, miten on tulkittava direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan 1 alakohtaa, jonka mukaan

luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt.

- 28 Voitaisiin pitää riittävänä, että sopimukseen sisällytetään kansalliseen oikeuteen sisältyvän viivästyskorkoja koskevan sääntelyn (käsiteltävässä asiassa BGB:n 288 §:n 1 momentin toinen virke) sisältö. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa siihen, että Bundesgerichtshof on pitänyt helmikuussa 2020 antamassaan ratkaisussa tätä direktiivin 2008/48 tulkintaa oikeana ja katsonut, ettei se jätä tilaa vähäisellekään perustellulle epäilylle.
- 29 Tällainen direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan tulkinta ei kuitenkaan ole ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan pakottava. Direktiiviin sisältyvä lisäys ”luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava” ja selkeyttä ja tiiviyyttä koskeva edellytys voivat tukea sitä, että sovellettava viivästyskorko on mainittava mahdollisimman täsmällisesti, siis absoluuttisena lukuna, tai että ainakin BGB:n 247 §:n mukaisen sovellettavan peruskoron kulloinkin taso on ilmoitettava absoluuttisena lukuna, koska kuluttaja voi silloin selvittää viivästyskoron määrän yksinkertaisella yhteenlaskulla (+ 5 prosenttiyksikköä). Myös direktiivin 2008/48 liitteessä II (vakimuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot) olevan 3 kohdan sanamuoto puoltaa sitä, että konkreettisesti voimassa oleva korkokanta on mainittava lukuna.
- 30 Ei myöskään liene riittävän selkeää ja tiivistä viitata viivästyskorkokannan mukauttamisen osalta siihen, että peruskorkokannan päälle lasketaan viiden prosenttiyksikön lakisääteiset viivästyskorot. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kuluttajan oikeuksien käyttämiseksi on näet välttämätöntä, että hän tietää kohdat, joiden on sisällyttävä direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun luottosopimukseen, ja ymmärtää ne hyvin. Viittaus oikeussäännöksiin ei tässä yhteydessä riitä (tuomio 26.3.2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, 45–47 kohta). Jotta kuluttaja voi arvioida viivästyskorkokannan suuruuden, lienee tästä syystä välttämätöntä, että hänelle selvennetään luottosopimuksessa vähintään viitekorkokanta (peruskorkokanta) ja sen vaihtelu.
- 31 Kysymys 2.d (pääsy tuomioistuimen ulkopuoliseen valitus- ja oikeussuojamenettelyyn): Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyynnön C-187/20 kysymykseen 6 liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmän 36–38 kohtaan. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa tässäkin tapauksessa 26.3.2020 annettuun tuomioon Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242) ja huomauttaa lisäksi, että pelkkä viittaus toissijaisesti sovellettavissa oleviin oikeussääntöihin, joissa vahvistetaan osapuolten oikeudet ja velvoitteet, ei riitä, mistä syystä sen mielestä kaikki muutoseikat on mainittava itse luottosopimuksessa, jotta valitus voidaan tutkia.

- 32 Kysymykset 2.e+f (johtaako luottosopimuksessa mainittavan tiedon puuttuminen aina siihen, että peruuttamisen määräaika ei ala kulua): Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyyntö C-336/20 kysymykseen 2.d liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyyntö tiivistelmän 17–19 kohtaan.
- 33 Kysymykset 3.a–f (oikeuden menettäminen) ja 4.a–f (oikeuden väärinkäyttö passiivisuuden perusteella): Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyyntö C-38/21 kysymyksiin 3.a–f ja 4.a–f liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyyntö tiivistelmän 18–39 kohtaan.
- 34 Kysymys 5 (kuluttajan velvollisuus tehdä suorituksensa ensimmäisenä peruuttamisen jälkeisen palautuksen yhteydessä): Saksan BGB:n 357 §:n 4 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jos kulutustavaroiden osto peruutetaan, elinkeinonharjoittaja (ja BGB:n 358 §:n 4 momentin viidennessä virkkeessä tarkoitetun luottosopimukseen liittyvän kauppasopimuksen yhteydessä elinkeinonharjoittajan sijaan tuleva luotonantaja) voi kieltäytyä vastaanottamiensa suoritusten (lainaerät ja mahdollinen käsiraha) palauttamisesta, kunnes hän on saanut tavarat takaisin tai kuluttaja on esittänyt näytön siitä, että hän on lähettänyt tavarat.
- 35 BGH:n näkemyksen mukaan BGB:n 358 §:n 4 momentin ensimmäisestä virkkeestä, luettuna yhdessä 357 §:n 4 momentin ensimmäisen virkkeen kanssa, seuraa, että kuluttajan on kauppasopimukseen liittyvän lainasopimuksen peruuttamisen jälkeen luovutettava ajoneuvo luotonantajalle ja hän on velvollinen tekemään suorituksensa ensimmäisenä. Kuluttajan velvollisuutta tehdä suorituksensa ensimmäisenä koskeva oletama vaikuttaa siten, että kuluttajan oma oikeus saada luotonantajalta omat suorituksensa takaisin syntyy vasta silloin, kun hän on palauttanut ajoneuvon tai osoittanut toimittaneensa ajoneuvon. Koska kuluttaja on velvollinen tekemään suorituksensa ensimmäisenä, BGH olettaa, että kuluttajan luotonantajaa vastaan nostama maksua koskeva kanne voi olla kaupan kohteen palauttamisen jälkeen perusteltu vain silloin, jos kuluttaja on vedonnut velkojan viivästykseen. Velkojan viivästymisen voi siinä yhteydessä syntyä ainoastaan BGB:n 294 §:n mukaisella tosiasiallisella tarjoamisella, eli ajoneuvoa on tarjottava vastaajan kotipaikassa tai se on toimitettava todisteellisesti. Kun kuluttaja on velvollinen tekemään suorituksensa ensimmäisenä, BGB:n 295 §:n perusteella sanallinen tarjoaminen ei riitä silloinkaan, jos luotonantaja on kieltäytynyt ottamasta kaupan kohteen takaisin.
- 36 Tämä merkitsee molemmissa nyt käsiteltävissä asioissa sitä, että molemmat kanteet olisi hylättävä perusteettomina riippumatta siitä, onko peruuttaminen toteutettu pätevästi, jos kansallisen oikeuden mukaan olisi katsottava, että kantajalla on velvollisuus tehdä suorituksensa ensimmäisenä, ja maksuvelvollisuuden tuomitseminen olisi perusteltua ajoneuvon luovuttamisen jälkeen vasta velkojan viivästymisen syntymisestä lukien. Ei nimittäin ole esitetty, että kantajat olisivat luovuttaneet ajoneuvot tai osoittaneet lähettäneensä ne tai että

vastaajat olisivat joutuneet velkojan viivästykseen sillä, että ajoneuvoja olisi tosiasiallisesti tarjottu niille BGB:n 294 §:n mukaisesti.

- 37 BGH on vahvistanut tämän kuluttajan velvollisuuden tehdä suorituksensa ensimmäisenä vasta hiljattain 10.11.2020 tekemällään ratkaisulla. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuimien pohtii kuitenkin, onko tämä kansallisen oikeuden tulkinta direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen tai jonkin muun unionin oikeussäännön vastainen siltä osin kuin siinä määrätään ylimmän tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella kuluttajan velvollisuudesta tehdä suorituksensa ensimmäisenä.
- 38 Kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttämisestä rajoitetaan näet käytännössä huomattavasti, jos kuluttajan on palautettava ostamansa tavara ennen kuin hän voi vaatia tuomioistuimessa hänelle kuuluvaa lainaerien takaisinmaksua. Jos kuluttajan on palautettava auto tietämättä, onko peruuttaminen ylipäänsä pätevä ja miten nopeasti hän mahdollisesti saa luotonantajalta suorituksen, hän usein pidättäytyy peruuttamisesta, vaikka peruuttamista voitaisiin sinänsä käyttää oikeutetusti.
- 39 Olettama, joka koskee kuluttajan velvollisuutta tehdä suorituksensa ensimmäisenä, ei ole tarpeen myöskään luotonantajan oikeutettujen intressien suojelemiseksi. Luotonantajalle annettavien vakuuksien tarve täytetään myös silloin, jos hän on velvollinen maksamaan kuluttajan suoritukset takaisin auton luovuttamista vastaan. BGB:n 273 §:n mukainen pidätysoikeutta koskeva olettaja suojelee elinkeinonharjoittajaa riittävästi, sillä sen ei tarvitsi tehdä suoritusta ennen kuin ajoneuvoa tarjotaan pätevästi.
- 40 Tämän lisäksi tällä ylimmän tuomioistuimen BGB:n 357 §:n 4 momentista esittämällä tulkinnalla viedään käytännön tehokkuus direktiivin 2008/48 14 artiklan 1 kohdan mukaiselta peruuttamisoikeudelta kauppasopimukseen liittyvissä kulutusluottosopimuksissa, joten direktiivillä keskeisesti tavoiteltujen päämäärien saavuttaminen estyy merkittävästi.
- 41 Direktiivin 2008/48 14 artiklan 1 kohdalla pitäisi tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä olla välitön vaikutus siinä mielessä, että on jätettävä soveltamatta kansallista oikeussääntöä, jonka mukaan silloin, kun on kyseessä kauppasopimukseen liittyvä luottosopimus, kuluttajan käytettyä pätevästi direktiivin 14 artiklan 1 kohdan mukaista peruuttamisoikeuttaan hänen oikeutensa saada suorittamansa lainanerät luotonantajalta syntyy vasta silloin, kun hän on puolestaan luovuttanut luotonantajalle ostamansa tavaran tai esittänyt näytön siitä, että hän on toimittanut tavaran luotonantajalle. Samalla tavoin pitäisi jättää soveltamatta myös säännöstä, jonka mukaan kanne, jossa vaaditaan kuluttajan suorittamien lainaerien takaisinmaksua kaupan kohteen luovuttamisen jälkeen, on hylättävä perusteettomana, jos luotonantaja ei ole joutunut velkojan viivästykseen ottaessaan kaupan kohteen vastaan.

- 42 Kysymys 6 (yksittäisen tuomarin oikeus esittää ennakkoratkaisupyyntö): Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteamukset vastaavat olennaisilta osin ennakkoratkaisupyyntö C-336/20 kysymykseen 4 liittyviä toteamuksia. Tältä osin viitataan tämän ennakkoratkaisupyyntö tiivistelmän 30–33 kohtaan.
- 43 Viitattakoon lopuksi siihen, että tämän ennakkoratkaisupyyntö ennakkoratkaisukysymykset ovat osittain samat kuin kysymykset, jotka on esitetty vireillä olevissa asioissa C-33/20, C-155/20, C-187/20, C-336/20 ja C-38/21, mistä syystä asiat ovat yhteydessä toisiinsa.

TYÖASIAKIRJA